

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2003 vp

Hallituksen esitys laeiksi tullilain ja pakkokeinolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä marraskuuta 2003 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi tullilain ja pakkokeinolain muuttamisesta (HE 116/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Jukka Kekkonen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö
- rajavartiolaitoksen esikunnan osastopäällikkö Tomi Vuori ja ylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö
- päälakimies Arto Lillman, Tullihallitus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi tullilakiin ja pakkokeinolakiin tullilaitoksen virkanimikkeiden muuttamisesta sekä tullilaitoksen organisatiouudistuksista aiheutuvat muutokset.

Lisäksi tullilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että virhemaksu voitaisiin määrätä myös muiden tullimenettelyssä tapahtuvien kuin ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä koskevien virheellisyyksien johdosta. Tulliviranomaisen toimivaltuuksien yhtenäistämiseksi muiden valvontaviranomaisten kanssa tullimiehelle ehdotetaan säädettäväksi oikeus määrätä rikesakko. La-

kiin ehdotetaan lisättäväksi tullaus- ja jälkikan-
topäätösten tiedoksiantomenettelyä koskeva säännös, tulliasiamiehen kuulemista ja päätöksen tiedoksiantamista tulliasiamiehelle koskeva säännös sekä nykyisin tulliasetuksessa oleva säännös suoritmaksuista ja muista julkisista maksuista. Tullilakiin ehdotetaan tehtäväksi myös teknisluonteiset tarkistukset, jotka aiheutuvat yleisten alueellisten hallintotuomioistuinten muuttumisesta lääninoikeuksista hallinto-oikeuksiksi. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-

kunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten

hyväksymistä jäljempänä esitetyin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki tullilain muuttamisesta

Virhemaksu. Virhemaksu on Suomen tullilain-säädäntöön vanhastaan kuulunut hallinnollinen seuraamus. Lakiehdotukseen sisältyvällä sääntelyllä on tarkoitus korjata se puute, ettei hallinnollisen lupapäätöksen (esimerkiksi tullivaratolupa) ehtojen rikkomisesta voida nyttemmin omaksutun tulkinnan mukaan määrätä lainkaan virhemaksua. Tätä seuraamusta ei voida siten määrätä luvanhaltijalle, ellei tullilakia muuteta, vaikka sitä pidettäisiin tarkoituksenmukaisempaa seuraamuksena kuin rangaistusmääräyksen antamista luvanhaltijan palveluksessa ollealle henkilölle.

Virhemaksujärjestelmää koskevan sääntelyehdotuksen perusteluissa olisi valiokunnan mielestä ollut syytä kokonaiskuvan saamiseksi selvittää myös maksujärjestelmän suhdetta tullirikoksiin ja -rikkomuksiin. Saadun selvityksen perusteella hallinnollisen ja rikosoikeudellisen järjestelmän välillä ei käytännössä synny päällekkäisyyksiä, vaan tullihallinnossa noudatetaan menettelyä, jonka mukaan vähäisimpiin laiminlyönteihin sovelletaan virhemaksujärjestelmää ja vakavampiin laiminlyönteihin rangaistuksia. Pääsääntöisesti ensin tulee harkittavaksi virhemaksun määrääminen. Jos rangaistukseen tuomitseminen kuitenkin tulisi virhemaksun määräämisen jälkeen kysymykseen, tuomioistuimien voi ottaa seuraamusten mahdollisen kasautumisen huomioon kohtuullistamalla rangaistusta. Lisäksi on huomattava, että käytännössä seuraamusten kasautumiselta useimmiten vältytään tulliasioissa sillä, että samassakin asiassa hallinnollinen seuraamus kohdistuu oikeushenkilöön, yritykseen, kun taas rikosoikeudellinen seuraamus kohdistuu luonnolliseen henkilöön.

2. Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Pidättämiseen oikeutettu virkamies. Pidättämiseen oikeutetut tullilaitoksen virkamiehet ilmenevät pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n 3 kohdasta. Kyseisen toimivaltuuden käyttämiseen on nykyisin oikeutettu vain tietyssä virka-asemassa oleva tullilaitoksen virkamies.

Tullilaitos on päättänyt muuttaa virkanimikkeensä ja vähentää niiden määrää. Virkamies olisi pääsääntöisesti vastaisuudessa tullitarkastaja, tullilylitarkastaja, tullipäällikkö tai tullijohtaja. Hallituksen esityksen mukaan tullilaitoksen uudet virkanimikkeet eivät enää kuvastaisi toimivaltuuksien käyttämisen kannalta riittävän täsmällisesti tullimiehen virka-asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia, vaan ne määräytyisivät pääasiassa tullilaitoksen palkkausjärjestelmän mukaisen tehtävän vaativuustason perusteella. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä toimivaltuuksien käyttöön oikeutetut virkamiehet ehdotetaan määriteltäväksi virkanimikkeen sijasta maininnalla toimivaltuuden käyttöoikeuden perusteesta.

Vaikka esityksen mukaan tarkoituksena ei ole muuttaa laissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttämiseen oikeutettujen piiriä, valiokunta pitää pidättämiseen oikeutetun tullimiehen määrittelyä hallituksen esityksessä oikeusturvasyistä liian väljänä siltä osin kuin kysymys on "tutkinnanjohtajan tehtävään määrätystä tullimiehestä". Valiokunnan käsityksen mukaan etenkin ulkopuolisen on vaikea arvioida, minkälaisen tautan ja koulutuksen omaava tullimies voidaan määrätä tutkinnanjohtajan tehtävään.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 luvun 6 §:n 3 kohdan muuttamista (tutkinnanjohtajan tehtävään määrätty tullimies) edellä lausutun johdosta siten, että pidättämiseen on oikeutettu "tullilylitarkastaja, jonka Tullihallituksen valvontaosaston tai tullipiirin päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi". Määritelmässä toimivaltuus on kytketty sekä virka-asemaan että nimettyjen virkamiesten antamaan kirjalliseen pysyväisluonteiseen määräykseen toimia tutkinnanjohtajan tehtävässä. Määräyksen antajalla on vastuu siitä, että pidättämiseen oikeutetulla tul-

liylitarkastajalla on riittävä koulutus ja muu pätevyys pakkokeinon käyttämiseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

2.

Laki

pakkokeinolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 6 §:n 3 kohta, 5 a luvun 5 §:n 3 momentti ja 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 6 §:n 3 kohta laissa 213/1995 sekä 5 a luvun 5 §:n 3 momentti ja 14 §:n 1 momentti laissa 646/2003, seuraavasti:

1 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

6 §

Pidättämiseen oikeutettu virkamies

Pidättämisestä päättää *pidättämiseen oikeutettu virkamies*. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat:

3) (*poist.*) Tullihallituksen valvontaosaston päällikkö ja valvontaosaston tullirikostorjunnasta vastaavien yksiköiden päälliköt sekä tullipiirien ja sen valvonnan päälliköt *sekä tulliyli-*

taja, jonka Tullihallituksen valvontaosaston tai tullipiirin päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi; sekä

5 a luku

Telekuuntelu, televalvonta ja tekninen tarkkailu

5 ja 14 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

HaVM 12/2003 vp — HE 116/2003 vp

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Lauri Kähkönen /sd
vpj.	Veijo Puhjo /vas	Kari Kärkkäinen /kd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Rosa Meriläinen /vihr
	Nils-Anders Granvik /r	Heli Paasio /sd
	Lasse Hautala /kesk	Juha Rehula /kesk
	Rakel Hiltunen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Hannu Hoskonen /kesk	Ahti Vielma /kok
	Esko Kurvinen /kok	Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.